

Velkommen som gårdbruker

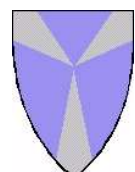

Foto: Karl Magnus Holberg

Foto: Lars Arne Havdal

Ett informasjonshefte for de som overtar gård eller begynner med landbruksdrift i Oppdal og Rennebu

Velkommen som eier/bruker av landbrukseiendom i Oppdal og Rennebu

Kommunene Rennebu og Oppdal har lange tradisjoner som landbrukskommuner, trolig er det ca 4000 år siden den første bonden bosatte seg her! Boplassdateringer i området er 9000 år gamle, men de først bosatte var jegere og fangstfolk. Også i dag er landbruk en viktig hjørnesteinsbedrift for kommunene. Vi har en forholdsvis stabil husdyrproduksjon selv om det har vært en betydelig avgang i melkeproduksjonsbruk.

For å opprettholde et aktivt landbruk trengs det rekruttering til næringa. Det er flere tiltak som må settes inn for å få til dette; både i forhold til kompetanse, avløserordninger, nettverksbygging og informasjon. Denne informasjonsbrosjyren er et bidrag for å gjøre det lettere å orientere seg i mangfoldet av ordninger i landbruksnæringa.

For deg som enten vurderer å begynne som ny gardbruker – eller som allerede har bestemt deg for å starte opp, håper vi at denne brosjyren vil være til hjelp. Her vil du finne en oversikt over hvem som gjør hva i landbruksforvaltninga, tilskuddordninger og plikter og rettigheter du har som gardbruker. Dette er ingen total oversikt, men vil forhåpentligvis være til nytte når du skal lete etter ytterligere informasjon!

Har du ting du savner her eller tips til innhold som kan gjøre brosjyren bedre, så tar vi gjerne imot innspill fra deg!

Med hilsen landbrukskontora i Oppdal og Rennebu

Foto Lars Arne Havdal

Innholdsfortegnelse

Landbruksforvaltningen	4
Mange har behov for å gjøre tiltak på eiendommen og ønsker endringer, her er noen eksempler	5
Hvem kan du kontakte hvis du lurer på noe:	5
Bonde så klart!	6
Gardskart	6
Tilskuddsordninger	6
Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (PT)	6
Avløsertilskudd ved sykdom m.v.	6
Miljøtilskudd	7
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	7
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	7
Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP)	7
Tilskudd til tiltak i beiteområder	8
Klimasmart fjellbonde hva må være på plass?	8
Krav om vegetasjonssone	8
Krav om gjødslingsplan og plantevernjournal	8
Gjødslingsplan	8
Plantevernjournal	9
Regler for spredning av husdyrgjødsel på jordbruksareal	9
KSL- Kvalitetssystem i landbruket	9
Landbrukets klimaplan	9
Overtakelse av landbrukseiendom	10
Bo- og driveplikt	10
Drive økologisk?	11
Skogbruk	11
Skogbruksplan	11
Hogst av tømmer	11
Skogfondsordning med skattefordel	11
Tilskuddsordninger skogbruk	13
Vernskog	13
Erstatningsordninger	13
Rovvilterstatning og forebyggende tiltak	13
Innovasjon Norge – tilskudd til bruksutbygging og tilleggsnæring	14
Lag og organisasjoner	15
Norske landbrukstjenester	15
Oppdal og Rennebu skogeierlag	15
Norsk Landbruksrådgivning Trøndelag	16
Beite- og sankelag	16
Oppdal bygdeallmenning	16
Slakteri og TINE	16
HMS og kvalitetssystem (KSL) i landbruket	17
Regnskapsfører	17

Logo for Fjellandbruket i Oppdal og Rennebu.

Logoen er tegnet av Øyunn Wathne Sæther.

Landbruksforvaltningen

Øverste organ i landbruksforvaltningen er *Landbruks- og matdepartementet* (LMD) som har ansvaret for landbrukspolitikken. Det er to direktorat under LMD. Det ene er *Mattilsynet*, som skal sørge for at forbrukerne får trygg mat og trygt drikkevann. Det andre er *Landbruksdirektoratet* som iverksetter landbrukspolitikken (skog- og jordbruk), og gir faglige råd. På **Landbruksdirektoratet** sine hjemmesider finner du mye informasjon; bl.a. søknadsskjemaer, lover, forskrifter, skjemaer, veiledninger og annet. Se www.landbruksdirektoratet.no.

Mattilsynet har lokal- og distriktskontorer rundt om i landet, og Oppdal har et lokalkontor i O. Skasliens vei 1, tlf.72438900. Oppdal hører til under distriktskontoret for Gauldal på Støren, tlf. 22400000.

Veterinærvakta, Oppdal dyreklinikk, tlf 72421700 har også døgnvakt for øyeblikkelig hjelp. Veterinærvakta i Rennebu har tlf. 72497799.

Statsforvalteren (tidligere Fylkesmannen) har en egen landbruksavdeling. På Statsforvalterens nettsider finner du aktuell informasjon om tilskuddsordninger og annet. Se statsforvalteren.no/trondelag/.

Som gårdbruker og/eller skogbruker er det som oftest kommunen du har kontakt med. I [Oppdal kommune](#) og [Rennebu kommune](#) har vi en fagansvarlig for landbruk, samt flere saksbehandlere som jobber med landbruk. Vi holder til i rådhuset på Oppdal (tlf 72401000) og kommunehuset i Rennebu (tlf 94786930).

Hva jobber man med på landbrukskontoret

Vi på landbrukskontoret jobber med saksbehandling og veiledning i forhold til jord- og skogbrukslovgivning, arealforvaltning og ulike tilskuddsordninger.

Lover og regler

Regelverket er en viktig del av velferdssamfunnet. For deg som gardbruker, er blant annet disse lovene viktige:

- Jordloven
- Dyrevelferdsloven
- Forurensingsloven
- Grannegjerdeloven
- Beiteloven
- Matloven
- Merverdiavgiftsloven
- Regnskapsloven
- Skogbruksloven
- Svine- og fjørfeproduksjonsloven

Andre typer regelverk er forskrifter, rundskriv og retningslinjer. Disse gir mer detaljerte og utfyllende regler enn lovene.

Dere vil finne mye nyttig informasjon på landbruksdirektoratet.no.

I tillegg kan du finne lover og forskrifter på lovdata.no.

Rundskriv og retningslinjer for en ordning finner du på nettsidene til det organet som forvalter ordninga.

Mange har behov for å gjøre tiltak på eiendommen og ønsker endringer, her er noen eksempler

- Hvis du vil dyrke opp nye arealer til jordbruksformål, må du søke om nydyrking
- Hvis du ønsker å gjøre tiltak i en vegetasjonssone så må det trolig søkes om tillatelse til å gjennomføre
- Dersom du ønsker å selge jord eller annet areal som hører til landbrukseiendommen din, må du søke om deling
- Hvis du vil kjøpe tilleggsjord til landbrukseiendommen din, må du søke konsesjon
- Dersom du planlegger å bruke jordbruksareal til annet enn jordbruksproduksjon, må du søke samtykke til omdisponering av dette arealet.
- Dersom du ønsker å føre opp bygg på jordbruksareal, må du sjekke med kommunen om du trenger samtykke til omdisponering, og eventuelt tillatelser etter plan- og bygningsloven
- Dersom du skal bygge landbruksvei, må du søke om tillatelse til dette og få skriftlig godkjenning før du setter i gang med arbeidet

I de fleste sakene kan det være greit å ta en telefon til en saksbehandler på landbrukskontoret for å sjekke ut hvordan saken skal behandles. Mange søknader om tilskudd, dispensasjoner og annet skal sendes til kommunen. For en mer fullstendig oversikt over *hva* du kan søke om og *hvor* du skal sende søknaden, skjemaer og lignende, gå til hjemmesidene til kommunen; www.oppdal.kommune.no og www.rennebu.kommune.no. Her finner du opplysninger om ulike tilskudd, hvem som kan søke og hvor søknaden skal sendes.

Finner du ikke det skjemaet du leter etter? – ring oss så kanskje vi kan hjelpe!

Hvem kan du kontakte hvis du lurer på noe:

Rennebu kommune		Oppdal kommune	
Evy-Ann Ulfnes evy-ann.ulfnes@rennebu.kommune.no	904 14 200	Gro Aalbu Gro.Aalbu@oppdal.kommune.no	918 96 051
Ada Marie Aas Skjerve ada.aas.skjerve@rennebu.kommune.no	948 44 229	Hanne Kristin Bjørndal Hanne.bjorndal@oppdal.kommune.no	918 96 036
Randi Stolpnes randi.stolpnes@rennebu.kommune.no	902 83 045	Ragnhild Eklid ragnhild.eklid@oppdal.kommune.no	918 96 037
Berit Kristin Voll berit.voll@rennebu.kommune.no	909 81 772	Anne Karin Botnan anne.botnan@oppdal.kommune.no	918 96 049
		Else Morken else.morken@oppdal.kommune.no	918 96 050

Bonde så klart!

Fra 2015 er det starta et nettverk for nye og blivende bønder i Oppdal og Rennebu. Her arrangeres det mange sosiale treff med faglig og sosialt innhold for de som har overtatt eller tenker på å overta en landbrukseiendom. Oppfordrer deg til å delta på det som skjer og delta i nettverket! Om du er på Facebook meld deg inn i gruppa: <https://www.facebook.com/groups/bondesaaklart/?fref=ts>

Gardskart

<http://gardskart.nibio.no/search>

Her kan du se på eiendommens arealer og mange temakart kan legges på. Om du har beite som ikke vises som innmarksbeite, eller andre synlige feil, ta kontakt med oss på landbrukskontorene så kan vi komme ut å se på arealene før søknadsomgangen for produksjonstilskudd i oktober. Om kartet er feil kan vi rette opp dette. Du kan også her bl.a. se hva som er kartlagt som dyrkbar mark og hvilke kulturminner som er registrert på din eiendom. Se nøye på teigene dine i gardskart, sjekk også leiejorda di!

Tilskuddsordninger

Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket (PT)

Produksjonstilskuddet er sammensatt av flere tilskuddsordninger; bl.a. areal- dyre- og avløsertilskudd. Du må være registrert i Enhetsregisteret med organisasjonsnummer innen søknadsfristen. Videre må du drive vanlig jordbruksproduksjon og disponerer de dyra og de arealene det søkes tilskudd for.

Søknad om produksjonstilskudd leveres elektronisk. Søk via www.landbruksdirektoratet.no. Du logger inn via Altinn med MinID eller BankID. **Søknadsfrist for produksjonstilskudd er 2 ganger i året- 15. mars og 15. oktober.** Utbetaling på februar året etter.

Som ny produsent trenger du også produsentnummer. Dette legges inn i produsentregisteret. Slakteriene benytter dette registeret ved utbetaling. Ta kontakt med kommunen for å få produsentnummer.

Avløsertilskudd ved sykdom m.v.

Du kan søke til kommunen om tilskudd til å få dekket utgifter til avløser når du som gårdbruker er sykmeldt m.v. Det er et vilkår at søker har næringsinntekt fra foretaket. Ektefelle til innehaver av foretaket, eller deltakere i ANS/DA må ha hatt næringsinntekt på minimum 1/2 G i gjennomsnitt for de siste to år. Om du ikke fyller dette kravet kan det søkes dispensasjon. Du får tilskudd til avløsning fra dag 1 selv om du ikke har sykepenger før dag 17 når du er sykmeldt.

Det kan ytes tilskudd ved sykdom, dødsfall, svangerskap og fødsel. Det kan også ytes tilskudd ved følge av syke barn til sykehus/spesialist, eller dersom barnet har en kronisk sykdom.

Hvor mye du får i tilskudd avhenger av dyretall ved husdyrproduksjon, areal ved planteproduksjon, grad sykmelding, sykepenger fra dag 17 og ev. lønn og andre ytelser utenfor bruket.

Det skal søkes elektronisk om refusjon av faktiske avløserutgifter gjennom Altinn. Oppdal og Rennebu landbruks tjenester er behjelpelig med søknad, og beregning av hvor mye tilskudd du har krav på.

Miljøtilskudd

Som gårdbruker og næringsdrivende har du et miljøansvar. Du kan søke om tilskudd til ulike miljøretta tiltak i forbindelse med jordbruket;

Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Kommunen innvilger tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket. Formålet er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og å redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes av vanlig jordbruksdrift.

Kommunen disponerer årlig en tilskuddsramme som blir tildelt fra Statsforvalteren. Tilskudd kan gis til foretak som driver en landbrukseiendom, og som oppfyller vilkårene for å motta produksjonstilskudd. Eller en eier av en landbrukseiendom i aktiv drift. Det søkes elektronisk via Altinn. Du finner veiledning og link til rett søknadsskjema på kommunenes hjemmeside. Det er landbrukskontoret lokalt som behandler søknader om tilskudd.

Tilskudd til drenering av jordbruksjord

Eier av eller foretak som leier tidligere grøftet jordbruksareal og som drenerer dette arealet, kan søke om tilskudd.

Det kan gis inntil kr 2000 per dekar ved systematisk grøfting, profilering og omgraving. Ved usystematisk grøfting gis det tilskudd på kr 30 per meter grøft. Tilskuddsordningen gjelder areal som er grøfta tidligere, altså ikke nydyrking.

Det søkes elektronisk via Altinn, link til riktig skjema finner du på kommunens hjemmeside. Både eier og leietaker av tidligere drenert jordbruksjord kan søke om tilskudd. Det gis kr 2000 per dekar drenert areal, eller 30 kr per løpemeter grøft ved usystematisk grøfting. I søknaden må tiltaket beskrives, opplysninger om grøfteavstand, grøftedybde, areal, kostnad og periode for gjennomføring av tiltaket må oppgis. Nødvendig vedlegg til søknaden er kart med grøfteskisse (du kan lage ditt eget kart på <http://gardskart.nibio.no/>), andre relevante vedlegg kan også lastes opp. [Norsk landbruksrådgiving Trøndelag](#) kan gi hjelp til å utarbeide dreneringsplan/søknad.

Når du har fått innvilget tilskudd har du får 3 års frist for å gjennomføre tiltaket.

Regionalt miljøtilskudd i jordbruket (RMP)

Tilskudd som er en del av miljøprogrammet skal støtte opp om miljøvennlige driftsformer retta mot skjøtsel av kulturlandskapet og tiltak som hindrer forurensning. Foretak som disponerer jordbruksareal i Trøndelag og som har krav på produksjonstilskudd kan søke om tilskudd. Det kan også beitelag som er godkjent av Statsforvalteren. RMP administreres av Statsforvalteren, men søknadene behandles av kommunen.

Du finner informasjon om ordningene på henholdsvis Statsforvalteren nettsider og kommunens nettsider.

Tilskudd til tiltak i beiteområder

Beitelag ol kan søke om tilskudd til tiltak i beiteområder som bidrar til best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr og fremme fellestiltak i beiteområdene. Dette kan være sperregjerder, sanke- og skilleanlegg m.m. Søknadsfristen er 15. februar, det søkes elektronisk via Altinn. Det er kommunen som behandler søknadene.

Klimasmart fjellbonde– hva må være på plass?

Det settes mange krav til deg som bonde, når det gjelder miljø og miljøkrav.

Krav om vegetasjonssone

Formålet med kravet er å bidra til en mer miljøvennlig jordbruksproduksjon ved å ivareta miljøverdier i landbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket.

I områder med åkerdrift og årlig jordarbeiding er det nødvendig å begrense jord- og næringsstofftap til vassdragene. Kravet til vegetasjonssonen er presisert slik at sonen må være tilstrekkelig bred til å motvirke avrenning til åpent vann under normal vannføring. Der en sone på to meter ikke motvirker avrenning i tilstrekkelig grad ved normal vannføring, er ikke vilkåret oppfylt.

Kravet om vegetasjonssone hindrer ikke at vegetasjonsbeltet kan høstes eller beites, men det skal ikke forekomme jordarbeiding i sonen. I tillegg skal ikke vegetasjonssonen sprøytes

Krav om gjødslingsplan og plantevernjournal

Alle søkere av produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd skal ha en gjødslingsplan og en plantevernjournal for sitt foretak. Gjødslingsplan og plantevernjournal er et absolutt krav for å kunne søke om regionalt miljøtilskudd. De som søker produksjonstilskudd og mangler gjødslingsplan og/eller plantevernjournal, vil få en reduksjon i produksjonstilskudd.

Gjødslingsplan

Alle foretak med jordbruksareal som søker produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd skal ha en gjødslingsplan. Det skal i utgangspunktet utarbeides ny gjødslingsplan før hver vekstsesong. Jordprøver, som bør tas hvert 5.–8. år på hvert skifte, er et grunnlag for utarbeidelse av gjødslingsplanen. Jordprøveutstyr kan lånes ved Kommunetorget i Rennebu. Mange bruker Norsk Landbruksrådgeving til å sette opp gjødslingsplan for sitt foretak. Dersom man har en enkel driftsform, kan man søke Landbrukskontoret om godkjenning av flerårig gjødslingsplan.

Plantevernjournal

Formålet med en journal over plantevernmidler er å kunne dokumentere hva du har sprøytet med og hvilke tiltak du har gjennomført. En slik journal skal minimum inneholde opplysninger om:

1. Navn på plantevernmiddelet
2. Tidspunkt for behandlingen
3. Dose
4. Området plantevernmiddelet er blitt brukt på
5. Veksten som er behandlet

I tillegg bør skadegjørere, vær og vindobservasjoner, samt opplysninger om virkningen være med. Det er den som sprøyter som skal føre journalen. Det er foretaket som disponerer arealet som er ansvarlig for at det finnes en journal over plantevernmidler på bruket og skal lagre denne i minst tre år. Mer informasjon om journal over plantevernmidler kan leses på Mattilsynets hjemmesider– www.mattilsynet.no, og på KSL sine hjemmesider– www.ksl.no. Søk etter «Plantevernjournal» i søkevinduene der.

NB! Et av kravene i søknad om *Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket*, er at det foreligger en gyldig gjødslingsplan og plantevernjournal. Mangler en av disse, blir det 20% avkortning i arealtilskuddet. Mangler begge, blir det 40% avkortning.

Regler for spredning av husdyrgjødsel på jordbruksareal

Spredning av husdyrgjødsel er kun tillatt i perioden 15. februar til 1. november. Det er ikke tillatt å spre gjødsel på snødekket eller frossen mark. Spredning uten nedmolding/nedfelling på eng og annen grøde bør gjøres så tidlig i vekstsesongen at det er mulighet for betydelig gjenvekst som høstes eller beites, og dette skal gjøres seinest innen 1. september. Husdyrgjødsel kan bare spres på godkjent spredeareal.

Husdyrgjødsel spredd på åpen åker skal moldes ned straks og senest 18 timer etter spredning. Ved spredning av husdyrgjødsel i nærheten av boliger skal det tas hensyn til luktulempere og ulemper som følge av partikkelspredning. Se for øvrig [Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav](#).

KSL– Kvalitetssystem i landbruket

Kvalitetssystem i landbruket er bondens eget verktøy for styring og dokumentasjon av gardsdrifta. For å unngå trekk i oppgjør på korn, mjølk og slakt må bonden utføre en KSL-egenrevisjon en gang pr. år – bonden bestemmer tidspunkt sjøl. KSL har egenrevisjons-skjemaer som bonden skal fylle ut og på den måten gå igjennom kvalitetssystemet og drifta på garden. Dette må gjøres elektronisk via innlogging på hjemmesiden. Dersom det er umulig å få gjort egenrevisjonen via internett, må du ta kontakt med KSL. Internett adressen er www.ksl.no.

Landbrukets klimaplan

- I 2019 - klimaavtale mellom regjeringen og organisasjonene i jordbruket.
- Nasjonalt kutt i utslippene fra jordbruket på 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2030.
- Landbrukets klimaplan 2021-30 viser hvordan dette målet skal nås uten å redusere matproduksjonen.
- 8 satsingsområder, et av disse er: [Klimakalkulatoren](#) (et digitalt verktøy som er spesielt utviklet for landbruksnæringen og den norske bonden. Den gir bonden oversikt over utslipp og hvilke muligheter som finnes både for å redusere utslipp og binde karbon som finnes på gårdsnivå) og økt satsing på

klimarådgiving (tilbys av NLR og Tine). Partene i jordbruksoppgjøret har bestemt at klimarådgiving skal innføres som tiltak i ordningen med regionale miljøtilskudd (RMP) fra søknadsomgangen i 2021. Et første besøk av klimarådgiver dekkes derfor delvis av Regionalt miljøtilskudd i jordbruket.

Foto: Ingrid Meslo

Overtakelse av landbrukseiendom

Landbrukseiendommer som ikke tas over på odal er konsesjonspliktige. Det vil si at kjøper må få godkjenning fra et offentlig organ til å kjøpe eiendommen, selv om kjøper og selger er enige om salget. Erverv av bebygd landbrukseiendom som ikke har mer enn 35 dekar fulldyrka jord, og som totalt ikke er større enn 100 dekar, kan skje uten at det oppstår konsesjonsplikt. Det er kommunen som behandler konsesjonssøknader.

Bo- og driveplikt

For landbrukseiendommer er det bo- og driveplikt. Formålet med denne plikten er å opprettholde bosetting og å holde produksjonsarealer i hevd. Normalt gjelder:

Boplikt:

- konsesjonsfri overtakelse: ny eier må bosette seg på eiendommen innen 1 år og bebo den sammenhengende i 5 år.
- konsesjonspliktig overtakelse: kommunen vurderer i hvert enkelt tilfelle om det er behov for å sette krav om boplikt for den nye eieren.

Driveplikt:

- Det er driveplikt i hele eiertiden på all fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.
- Driveplikta kan oppfylles ved bortleie, i slike tilfeller må leieavtalen være skriftlig og føre til en driftsmessig god løsning. Leieavtalen skal ha varighet på

minst 10 år, uten mulighet for at eier kan si den opp. Kopi av avtalen skal sendes kommunen.

- Ny eier må innen ett år etter overtakelsen ta stilling til om han/ho vil drive eiendommen selv eller leie bort jorda.

Drive økologisk?

Vi ønsker flere øko-bønder i vår region! I Oppdal er det etablert et økologisk nettverk hvor de som driver økologisk er med (ØKO-nettverket). Ta kontakt med Torhild Svisdal Mjøen i Norsk landbruksrådgivning Trøndelag (95557932). For nærmere opplysninger om økologisk landbruksproduksjon generelt, se www.debio.no eller kontakt Debio på telefon 63862650.

Skogbruk

Skogbruksplan

I 2016 ble det utarbeidet skogbruksplan for de fleste skogeiendommene over 100 da i Rennebu. I 2020 ble det igangsatt et forprosjekt for å prøve å få til taksering av skogen i Oppdal. Etter at bestillingsfristen gikk høsten 2021, og skogeierne hadde gitt tilbakemelding på areal de ønsket taksert, er det bestilt skogtakst på 55.000 daa skog i Oppdal. Det betyr at det er bestilt skogbruksplan på 20.000 daa mer skog enn ved forrige skogtakstprosjekt i Oppdal, noe vi er godt fornøyd med.

Skogbruksplan er et svært nyttig redskap når en skal gjøre seg kjent i skogen og planlegge aktiviteten framover. Her er det oversikt over areal, tømmervolum, tilvekst, hogstklasse- og bonitetsfordeling og et forslag til årlig hogstkvantum. For skogiere med mer enn 100 daa skog er skogbruksplan et viktig verktøy for å ha avklart miljøverdier på eiendommen. Dersom du ikke har fått planen hos tidligere eier, ta kontakt med Landbrukskontoret for å høre om slik plan foreligger.

Hogst av tømmer

Før du hogger tømmer for salg, må du sikre deg at du har avsetning for tømmeret. Dette kan du gjøre ved å henvende deg til en av de sertifiserte tømmerkjøperne i regionen. Alt tømmer som selges, må omsettes miljøsertifisert gjennom PEFC eller FSC- ordningen. Tømmerkjøperne ordner kontakt med skogsentreprenører som benytter hogstmaskiner og lassbærere til hogst og transport ut av skogen. Når du inngår hogstavtale, avklar med en gang om tømmerkjøperen skal organisere planting eller om du vil gjøre det sjøl. Med så store maskiner, og skiftende vær og føreforhold som vi nå har, tenk også igjennom om entreprenøren skal slette kjørespor, eller om du vil ordne det sjøl!

Skogfondsordning med skattefordel

Alle skogiere som selger tømmer, må sette av 4– 40% av salgsverdien på en skogfonds-konto. Alle skogiere plikter å sette av midler ved alt salg av tømmer, ved og biobrensel i en fondsordning som er knyttet til eiendommen. Skogfondet kan blant annet brukes til skogkulturtiltak, miljøtiltak, skogbruksplanlegging, vedlikehold, nybygging og oppgradering av skogsveier m.m. Det er i dag svært gunstig skattemessig å benytte skogfond. Den delen av tømmerinntekten som avsettes til skogfond blir ikke tatt til inntekt og beskattet. Inntektsføring skjer når pengene tas ut igjen fra fondet. Det er her skattefordel oppstår, fordi en stor andel av dette uttaket er skattefritt når pengene brukes til formål med skattefordel. Den skattefrie andelen av

utbetalt skogfond er på 85%, og alle tiltak som kan dekkes med skogfond (med unntak av merverdiavgift) gir nå skattefordel.

Tilskuddsordninger skogbruk

Det er tre hovedtilskuddsordninger i skogbruket

Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Tilskudd til skogsvei og ulike driftsteknikk tiltak (eks. vinsjbane)

Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer

Formålet med tilskuddene er å stimulere til økt verdiskapning i skogbruket, skogbruksplanlegging som fremmer et bærekraftig skogbruk. Samtidig skal miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

Søknadene skal sendes til kommunen. For nærmere informasjon om søknadsfrist og søknadsskjema, ta kontakt med kommunen.

Vernskog

Vernskogsgrensa i Oppdal og Rennebu er stort sett lagt etter høydekotene 600- 740 m.o.h.- ca 100 m lavere enn skoggrensa, varierende etter terreng og vekstmuligheter. Grensa er først og fremst en aktsomhetsgrense for hogst.

Hovedregelen er at det er meldeplikt for all hogst unntatt hogst av bjørk dersom den foregår etter bestemte regler. For nærmere opplysninger om reglene bes en kontakte kommunen.

Erstatningsordninger

Det er flere erstatningsordninger som gjelder i landbruket; erstatning for naturskade, husdyr, plantesykdommer, avlingsvikt, rovvilt m.m. For mer informasjon om de ulike erstatningsordningene og søknadsskjemaer, se www.landbruksdirektoratet.no.

Rovvilterstatning og forebyggende tiltak

Statens naturoppsyn (SNO) er et feltorgan og har lokale rovviltkontakter over hele landet som bistår dyreeiere med dokumentasjon av rovviltskader på husdyr. Kontakt SNO lokalt på 72424945. Søknad om erstatning for bufe drept av fredet rovvilt behandles av Statsforvalteren i Trøndelag. Søknadsfristen er 1.november. Søknad leveres på <https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/>

Det er de 8 regionale rovviltnevdene i Norge som har forvaltningsansvaret for rovvilt innenfor sin region. Oppdal og Rennebu hører til region 6 som omfatter Møre og Romsdal og Trøndelag. Rovviltnevdene fordeler bl.a. midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak i forhold til rovdyr/husdyr problematikk.

Innovasjon Norge – tilskudd til bruksutbygging og tilleggsnæring

Innovasjon Norge forvalter tilskudd til "investering og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midler) som er rettet mot næringsrettede tiltak på den enkelte gård eller landbrukstilknyttet virksomhet.

Blant ordningene er:

1. Tradisjonelt landbruk

- **Tilskudd til forstudie/ressursavklaring for investeringer i landbruket -** Nytt av året 2023: Det kan gis inntil 100 000 kroner til eksterne kostnader for å avklare brukerfamiliens framtidsplaner, ressurser, hvilket investeringsomfang bruket kan make og kartlegging i hvilken grad eksisterende bygningsmasse eventuelt kan benyttes som grunnlag for trinnvis utbygging. Målgruppen er særlig små og mellomstore bruk som må tilpasse seg løsdriftskravet.
- **Tilskudd/lån til investeringer i produksjonsanlegg/ driftsbygninger:** Maks støttesats er satt til 40% av godkjent kostnadsoverslag. Maks tilskudd per prosjekt er 3,5 mill.
- Tilskudd til **gjødsellager** med eller uten gjødselseparator og biorestlager i forbindelse med biogassproduksjon. Fra 2023 er det krav om fast toppdekke både for gjødsellager og biorestlager. Støttesats er maks 25%, eller maks tilskudd 200 000 kr.
- Tilskudd/lån ved **generasjonsskifte:** tilskudd til landbrukseiendommer der det trengs mindre investeringer (kostnad inntil 2 mill) knyttet til generasjonsskifte. En må være under 35 år, og det kan gis inntil 50% av godkjent kostnadsoverslag, for kvinner inntil 70%.

2. Andre landbruksbaserte næringer

- **Ideavklaring og etablering:** tilskudd for å gi etablerere gunstige startvilkår for egen virksomhet
- **Bedriftsutvikling:** tilskudd til videreutvikling av virksomheter, f.eks. produktutvikling, kompetansestyrking og markedsføring

Prioriterte områder

- Lokalmat
- Landbruksbasert reiseliv
- Inn på tunet

3. Bolig på gårdsbruk

- Lån til nytt våningshus, kårbolig eller bolig til ansatte på gården
- Lån til utbedring av eksisterende bolig

4. Fornybar energi i landbruket - det kan gis tilskudd og/eller lån til

- Gårdsvarmeanlegg – inntil 35% støtte
- Anlegg for varmesalg – inntil 45% i støtte bioenergi
- Biogass-, biokull, kraft/varmeanlegg, samt utprøving av nye teknologier i landbruket
- Flislager og tørkeanlegg for brenselsprodukter for salg

I tillegg finnes flere ordninger. Du kan lese mer om dette hos www.innovasjonnorge.no

Hvordan søke

Det søkes elektronisk via Innovasjon Norges hjemmesider, innlogging med Bank-ID. Den nye søknadsportalen til IN gir det muligheter til å stille spørsmål direkte til saksbehandler via chatfunksjon underveis i søknadsutfyllinga. Kommunen kan bistå i søknadsprosessen hvis det er ønskelig.

Støtteutmåling

Hver sak vurderes individuelt. Utmåling av støtte skjer ut fra en helhetlig vurdering av blant annet bærekraft, lønnsomhet, risikoavlastning og hvor mye støtte som er nødvendig for at prosjektet kan gjennomføres.

Ikke start arbeidet før søknaden er avgjort – kjempeviktig

Innovasjon Norge kan ikke gi tilskudd til tiltak som er påbegynt før søknaden er avgjort. Med påbegynt menes igangsettelse av bygg- og anleggsarbeider eller inngått rettslig bindende forpliktelse/kontrakt som gjør investeringen irreversibel.

Har du spørsmål så ta kontakt med ditt landbrukskontor.

Lag og organisasjoner

Det er flere medlemsforeninger innen landbruket som blant annet gir juridiske råd og veiledning, gode forsikringsordninger og medlemsfordeler mht varer og tjenester. I tillegg arbeider de ulike faglagene med landbrukspolitiske spørsmål og deltar bl.a. i jordbruksforhandlingene. I begge kommunene finner du både **Bondelag, Bonde- og Småbrukarlag, Produsentlag (ku) og og Sau og Geit**. I tillegg har vi **Bygdekvinnelaget** som er en møteplass for kvinner som ønsker å bidra til utvikling av levende lokalsamfunn. Sjekk Fellesmeldinga for landbruket for informasjon om ledere og telefonnr til de ulike organisasjonene.

Norske landbrukstjenester

Det opprinnelige navnet avløserlaga, er et andelslag av gårdbrukere og andre. Som gardbruker har du oftest rett på tilskudd for ferie og fritid, samt avløsning ved sykdom. Landbrukstjenester har ansvaret for landbruksvikarene og for ansettelse av avløserer. Når det gjelder deltidsavløserer kan medlemmene avtale dette direkte med avløseren og benytte timeliste med godkjent arbeidsavtale fra landbrukstjenester, eller du kan kontakte landbrukstjenester for å få hjelp til å skaffe avløser. www.nlt.no

Oppdal landbrukstjenester: Telefon 96013669, <http://oppdal-avloserlag.no/>.

Rennebu landbrukstjenester: Telefon 72427722, <http://www.avloserlaget.no/>

Oppdal og Rennebu skogeierlag

Norges skogeierlag er den sentrale overbygginga for til sammen 8 skogeierlag over hele landet. De lokale skogeierlagene arbeider med lokal næringspolitikk, faglige arrangement og kompetanseheving.

Allskog er et av skogeierlagene og dekker området fra Sunnmøre til Troms. Allskog er et andelslag, og gjennom å være medlem i det lokale skogeierlaget er du andelseier i Allskog.

Kontaktinformasjon skogbruksledere:

Allskog: Avvirkning/hogst Kristoffer Græsli,

tlf: 950 70 427 og e-post: kristoffer.grasli@allskog.no

Skogkultur i Rennebu og Oppdal er Erik Gundersen,

tlf 951 55 639 og e-post: erik.gundersen@allskog.no

SB- Skog. <http://www.sbskog.no/> Kontaktperson: Marius Bjørseth,

tlf: 481 43 657, e-post: mbj@sbskog.no

Norsk Landbruksrådgivning Trøndelag

Norsk Landbruksrådgivning Trøndelag har et av sine kontorer i Oppdal og ett i Meldal. Formålet med landbruksrådgivninga er å utføre forsøk, prøvetaking, registrering, økonomisk veiledning og driftsplanlegging mm. Landbruksrådgivninga er åpen for alle interesserte jord- og skogbrukere. De kan bistå i bl.a.

gjødslingsplanlegging, plantevernspørsmål, valg av frø-blandinger, arter og sorter, hjelp ved dyrkningsproblemer. I tillegg til rådgivere innen planteproduksjon har de egne rådgivere på økonomi, bygg, HMS og maskinteknikk. Telefon: 977 04 500. Se også <http://www.nlr.no/>.

Jord- og plantekulturrådgivere med kontorsted Oppdal:

Jenny Kristin Heggvold, tlf:, e-post: jenny.heggvold@nlr.no

Torhild Svisdal Mjøen, tlf 95557932, e-post: torhild.svisdal.mjoen@nlr.no

Beite- og sankelag

Rennebu kommune har 7 beitelag for sau og Oppdal kommune har 12 beitelag for sau og ett eget kalvesankingslag. Beitelaga samarbeider bl.a. om bruken av utmarksbeite, gjerding, sankegarder, saltsteinsutkjøring og tilsyn. Det gjøres mye godt arbeid i laga, og gjennom ordninga Organisert beitebruk har det blitt gitt tilskudd til bl.a. sanke- og sorteringsanlegg. I tillegg mottar beitelaga driftstilskudd gjennom RMP-ordninga hos Statsforvalteren.

Oppdal bygdeallmenning

En bygdeallmenning er et område hvor eiendomsretten tilligger minst halvparten av de jordbrukseiendommer som fra gammel tid har bruksrett i allmenningen. Oppdal Bygdeallmenning er med sine 1161 km² en av landets største bygdeallmenninger. Nesten alt areal ligger ovenfor skoggrensa. Oppdal bygdeallmenning har 3 ansatte. De kan nås på tlf. 72420277. Se også <http://oppdalbygdeallmenning.no> for mer informasjon. Det er også andre, mindre grunneiersammenslutninger i begge kommuner.

Slakteri og TINE

Både Samvirke og private slakterier tar imot storfe og småfe til slakt. Er du ny gårdbruker må du ha leverandørnummer. Ta kontakt med slakteriet for å få dette.

TINE Rådgivnings og medlemstjenester tilbyr bl.a. lån til kjøp av melkekvoter og som navnet tilsier – diverse rådgivningstjenester. Gjennom TINE sine nettsider kan du også rapportere opplysninger til kukontrollen. Se <http://medlem.tine.no> Både Rennebu og Oppdal har et produsentlag som driver informasjon gjennom fagmøter og Ku-kafé. I tillegg har vi TYR, hvor det er egen avdeling i Trøndelag – for ammeku/storfe-kjøtt produsenter.

HMS og kvalitetssystem (KSL) i landbruket

Kvalitetssystem i landbruket (KSL) er et tiltak for å sikre kvaliteten på norsk mat og er et styringsverktøy for å bedre driften og arbeidsmiljøet på hver enkelt gård. Det er bonden sitt eget ansvar å innføre KSL på gården. Varemottak, faglag, norsk landbruksrådgivning og KSL-sekretariatet (Matmerk) kan bistå i arbeidet.

Norsk Landbruksrådgiving har et HMS-tilbud i samarbeid med lokal bedriftshelsetjeneste. Dette er et helsefremmende tilbud til alle i landbruket. Bedriftshelsetjenesten har i de fleste tilfeller også HMS-rådgivere for landbruk i tillegg til vanlig helsepersonell. De gir råd og veiledning om helse, miljø og sikkerhet på gården. Alle som arbeider i landbruket kan tegne en HMS-avtale hos Norsk landbruksrådgiving: <https://trondelag.nlr.no/vaare-tjenester/hms/>

Regnskapsfører

Dersom en ikke er glad i papirarbeid kan regnskap og annet økonomiarbeid sette bort til en regnskapsfører. Spesielt når en er ny i bondeyrket kan det være lønnsomt i starten å få hjelp av noen som kan dette arbeidet. I begge kommunene er det flere regnskapskontor som tar på seg slike oppdrag.